

**แนวทางการกำหนดกลยุทธ์การจัดการเรียนการสอนในระดับบัณฑิตศึกษา กรณีศึกษา
กระบวนการจัดทำคำค้นคว้าอิสระเพื่อการแข่งขันในระบบการศึกษายุคใหม่**
**Guidelines for setting strategies management of teaching and learning at the
graduate level a case study of the process of creating independent study for
competition in the modern education system**

อัศวิน ไชยวัฒน์¹, ธีชกร วงษ์คำชัย², ณฐาพัชร วรพงษ์พัชร^{*3}

Uswin Chaiwiwat¹, Tachakorn Wongkumchai², Ntapat Worapongpat^{*3}

^{1, 2, 3} คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

^{1, 2, 3} Faculty of Management Sciences Dhonburi Rajabhat University

^{*}Corresponding author's e-mail: dr.thiwat@gmail.com^{*3}

Received: February 15, 2024

Revised: April 24, 2024

Accepted: May 21, 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อแนวทางการกำหนดกลยุทธ์ การจัดการเรียนการสอนในระดับบัณฑิตศึกษา กรณีศึกษากระบวนการจัดทำคำค้นคว้าอิสระเพื่อการแข่งขันในระบบการศึกษายุคใหม่ วิธีที่ใช้ในการศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ โดยการรวบรวมเอกสารต่าง ๆ อาทิ หนังสือ ตำรา เอกสารวิชาการ งานวิจัย และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้อง มีข้อค้นพบ มหาวิทยาลัยควรนำกลยุทธ์ต่าง ๆ มาช่วยลดขั้นตอนกระบวนการจัดทำคำค้นคว้าอิสระ เช่น รายงานความก้าวหน้าในการจัดทำคำค้นคว้าอิสระ หรือรายงานการค้นคว้าอิสระ หรือลดต้นทุนในการเรียนโดยใช้ระบบสนับสนุนผู้เรียนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ควบคุมโดยอาจารย์ที่ปรึกษา เป็นการศึกษาค้นคว้าที่เป็นความคิดริเริ่มของนักศึกษา นักศึกษาต้องสอบปากเปล่า ในการจัดทำคำค้นคว้าอิสระ ที่เป็นระบบเปิดให้นักศึกษาและผู้สนใจทั่วไปสามารถเข้าร่วมรับฟังได้ อันส่งผลทำให้การค้นคว้าอิสระมีความยุ่งยากน้อยกว่า

คำสำคัญ: กำหนดกลยุทธ์; การค้นคว้าอิสระ; การแข่งขัน; ระบบ; การศึกษายุคใหม่

Abstract

The primary objective of this article is to provide guidance on formulating strategies for managing teaching and learning at the graduate level, focusing on the process of conducting independent research to enhance competitiveness within the modern education system. The method employed for gathering secondary data involves the collection of information from various documentary sources, such as books, textbooks, academic papers, research studies, and relevant electronic media. The findings suggest that universities should integrate various strategies to streamline the process of conducting independent

research. Examples include implementing progress reports for independent research projects or reducing costs in education by utilizing internet-based support systems for learners, overseen by academic advisors. This educational approach encourages innovative research ideas among students. Furthermore, this system requires students to orally defend their independent research projects. The open-access nature of this system allows for broad participation from both students and interested parties, ultimately resulting in a less cumbersome research process. Keywords: define strategy, process of conducting independent research. Competition in the modern education system.

Keywords: define strategy; independent study; competition; system; modern education.

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจัดการศึกษาในปัจจุบันเป็นไปตามสถาบันอุดมศึกษาตามประกาศคณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2565 ในระดับปริญญาโท มุ่งให้มีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการสร้าง และประยุกต์ใช้ความรู้ใหม่เพื่อการพัฒนางานและสังคม และเน้นการศึกษารายวิชาและการค้นคว้าอิสระเชิงการประยุกต์ใช้ ความรู้ในวิชาชีพโดยไม่ต้องทำวิทยานิพนธ์ สถาบันอุดมศึกษาต่างๆ จึงต้องเร่งปรับตัว ทั้งทางนโยบาย กลยุทธ์และพัฒนา หลักสูตร เพื่อขับเคลื่อนพันธกิจในการพัฒนารูปแบบหลักสูตรของแต่ละสถาบันให้สามารถแข่งขันกันได้ และกำหนดประเด็น ยุทธศาสตร์ในการใช้กลยุทธ์เชิงรุก มาตรการที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนา และการผลิตผลงานวิจัยและผลงานวิชาการที่มี คุณภาพสูงขึ้น และมีเป้าหมายที่ชัดเจนทั้งระยะสั้นและระยะยาว (กรอุณา วงษ์เทียนหลาย, 2562) ทั้งนี้การกำหนดกลยุทธ์การ จัดการเรียนการสอนในระดับบัณฑิตศึกษา สถาบันอุดมศึกษาจะต้องดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าประสงค์ ที่เป็นกลไกสำคัญ ของการบริหารยุคใหม่ในการจัดการเรียนการสอน เป็นการครอบคลุมทุกกระบวนการในการจัดทำทุกขั้นตอนในการทำวิจัย เพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาสามารถบรรลุยังเป้าหมายที่กำหนดไว้ในอนาคตได้เป็นอย่างดีและมีประสิทธิภาพเหนือกว่าคู่แข่ง โดย กลยุทธ์หมายถึง แผนการดำเนินงาน หรือวิธีการที่สำคัญที่สถาบันอุดมศึกษาจะดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าประสงค์หรือ วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ (ชนิชา เพชรปฐมชล, 2561) และการจัดการศึกษาย่อมต้องมีการปรับเปลี่ยนให้คำนึงถึงด้านหลักสูตร และการเรียนการสอน การพัฒนาหลักสูตรเป็นกำหนดทิศทางการจัดการเรียนการสอนที่เป็นอัตลักษณ์ มุ่งเน้นความเป็น วิชาชีพของหลักสูตร และให้มีความทันสมัย มีการบูรณาการศาสตร์จากหลากหลายสาขา และเป็นไปตามความต้องการของ ตลาดแรงงาน (วีรนุช ดรอุณสนธยา, 2564) และลดต้นทุนในการเรียนโดยใช้ระบบสนับสนุนผู้เรียนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต (สืบพงษ์ ปราบใหญ่และคณะ, 2562)

กระบวนการจัดทำ การค้นคว้าอิสระเป็นการสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมที่เป็นพันธกิจหนึ่งของ สถาบันอุดมศึกษา ทั้งนี้การค้นคว้าอิสระหรืองานวิจัยต้องมีคุณภาพด้วย คุณภาพของงานวิจัย หมายถึง คุณสมบัติด้านความ ถูกต้อง เหมาะสม และความน่าเชื่อถือของรายงานวิจัย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552) หรือคุณภาพการศึกษา หมายถึง คุณลักษณะของการจัดการศึกษาที่มี มาตรฐาน ทำให้เกิดผลถาวรแก่ผู้เรียนตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร และสามารถสนองความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน (กรอุณา วงษ์เทียนหลาย, 2562) ซึ่งรูปแบบการจัดทำ การค้นคว้า อิสระแต่ละสถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่งเหมือนกันหรือคล้ายกัน

ทั้งนี้ การค้นคว้าอิสระเป็นวิชาหนึ่งที่บรรจุในหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา มีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักศึกษาได้มีโอกาส แสดงความสามารถในการประมวลความรู้ทางวิชาการในสาขาที่ศึกษา โดยนักศึกษาระดับปริญญาโทที่เลือก แผน ข เป็น แผนการศึกษาที่เน้นการศึกษางานรายวิชา โดยไม่ต้องทำ วิทยานิพนธ์แต่ต้องมีการค้นคว้าอิสระไม่น้อยกว่า 3 หน่วยกิต และ

ไม่เกิน 6 หน่วยกิต (มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, 2564) ในการศึกษาการค้นคว้าอิสระ ตั้งแต่การเลือกหัวข้อการศึกษา การเขียนโครงการ รูปแบบในการเขียน รายงานการศึกษา รวมถึงการประเมินผล ซึ่งรูปแบบการค้นคว้าอิสระมีส่วนประกอบที่สำคัญ 3 ส่วน คือ 1. ส่วนนำเรื่อง ประกอบไปด้วย ปก ปกนอก ปกใน (ภาษาไทย) หน้าอนุมัติ บทคัดย่อ บทคัดย่อภาษาไทย บทคัดย่อภาษาอังกฤษ กิตติกรรมประกาศ สารบัญ สารบัญตาราง สารบัญภาพ 2. ส่วนเนื้อเรื่อง ประกอบไปด้วย บทที่ 1 บทนำ บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ และ 3. ส่วนประกอบท้ายเรื่อง ประกอบไปด้วยเอกสารอ้างอิง ภาคผนวก ภาคผนวก ก. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ภาคผนวก ข. รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ภาคผนวก ค. ผลการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ และประวัติผู้วิจัย (มหาวิทยาลัยสวนดุสิต, 2563, http://www.graduate.dusit.ac.th/main/Download/Format_Turnitin/Format_Manual.pdf) เช่นเดียวกับมหาวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (พระมหาสมบุญโร วุฑฒิโกโร และ คณะ, 2561) แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ส่วนนำ ส่วนที่ 2 ส่วนเนื้อเรื่อง และส่วนที่ 3 ส่วนท้าย

ส่วนการค้นคว้าอิสระของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี (https://www.ubu.ac.th/web/files_up/66f2017083015271974.pdf) มีส่วนประกอบที่สำคัญ 4 ส่วน คือ ส่วนนำ ส่วนเนื้อความ ส่วนอ้างอิง และส่วนเพิ่มเติม หลักสูตรอาจพิจารณาการจัดรูปแบบการนำเสนอผลงานวิจัยมากกว่า 5 บท ขึ้นอยู่กับลักษณะและเนื้อหาการวิจัย ดังนี้ บทที่ 1 บทนำ ประกอบด้วย ความเป็นมาและความสำคัญในการจัดทำวิจัย วัตถุประสงค์ สมมติฐานการวิจัย ขอบเขตการวิจัย กรอบแนวคิดในการวิจัย ข้อตกลงเบื้องต้น ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ คำนียามศัพท์เฉพาะ บทที่ 2 เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย แนวคิดหลักการทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย ประชากรกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการ รวบรวมข้อมูล การดำเนินการรวบรวมข้อมูล วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย ผลการวิเคราะห์ตามหัวข้อการวิจัยหรือวัตถุประสงค์การวิจัย การแปลผล ทำตารางสรุปข้อมูล บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ ประกอบด้วย การเขียนย่อความ เริ่มตั้งแต่ วัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการวิจัย ประชากรกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ เก็บรวบรวมข้อมูล สถิติในการวิจัยและตามด้วยสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะในการวิจัย

ดังนั้น ส่วนประกอบในการค้นคว้าอิสระ สามารถได้เป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ส่วนนำ ส่วนที่ 2 ส่วนเนื้อเรื่อง และส่วนที่ 3 ส่วนท้าย หรือ 4 ส่วน คือ ส่วนนำ ส่วนเนื้อความ ส่วนอ้างอิง และส่วนเพิ่มเติม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับแต่ละมหาวิทยาลัย แต่ส่วนใหญ่แล้วจะแบ่งเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนนำ ประกอบไปด้วย ปก ปกนอก ปกใน (ภาษาไทย) หน้าอนุมัติ บทคัดย่อภาษาไทย บทคัดย่อภาษาอังกฤษ กิตติกรรมประกาศ สารบัญ สารบัญตาราง สารบัญภาพ 2. ส่วนเนื้อเรื่อง ประกอบไปด้วย บทที่ 1 บทนำ บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และ ข้อเสนอแนะ และ 3. ส่วนท้าย ประกอบไปด้วยเอกสารอ้างอิง ภาคผนวก

การค้นคว้าอิสระ (Independent Study) การค้นคว้าอิสระช่วยให้นักศึกษาได้เรียนรู้เกี่ยวกับวิชาที่ไม่มีอยู่ในหลักสูตรที่ สถาบันการศึกษากำหนดขึ้น หรือเกี่ยวกับหัวข้อที่นักศึกษาต้องการสำรวจหรือศึกษาในเชิงลึก รวมทั้งเป็นการทำงานของนักศึกษาแบบตัวต่อตัวกับอาจารย์เพื่อรับหน่วยกิตการศึกษา การค้นคว้าอิสระเป็นตัวเลือกของหลักสูตรสำหรับนักศึกษาทุกคน ซึ่งการศึกษานี้จะช่วยให้นักศึกษาสามารถทำงานร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษาหรือคณะเพื่อกำหนดแผนเฉพาะสำหรับความรู้และทักษะที่นักศึกษาต้องการค้นหา ในหัวข้อเฉพาะหรือหัวข้อที่นักศึกษารายบุคคลมีความสนใจ ขณะที่การค้นคว้าอิสระได้รับการออกแบบมาเพื่อให้นักศึกษาต้องตรวจสอบหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับสาขาวิชาหลักที่กำลังศึกษา ซึ่งเป็นผลงานของผู้เขียนหรือกลุ่มผู้เขียนเท่านั้น กระบวนการและขั้นตอนในการจัดทำค้นคว้าอิสระแตกต่างกัน โดยแบ่งสถาบันการศึกษาเป็น 2 แบบ ดังนี้

สถาบันการศึกษาที่มีการสอบ 2 ครั้ง

มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี (2564) มีแนวปฏิบัติในจัดทำคั่นคว่ำอิสระ ขั้นที่ 1 ขอแต่งตั้งอาจารย์ที่ปรึกษาการคั่นคว่ำอิสระ ขั้นตอนที่ 2 การขอสอบหัวข้อและเค้าโครงการคั่นคว่ำอิสระ นักศึกษายื่นคำร้อง พร้อมส่งเค้าโครงงานวิจัย 3 บท ที่คณะกรรมการบริหารหลักสูตร เพื่อพิจารณาหัวข้อและเค้าโครง ขั้นตอนที่ 3 การขอสอบป้องกันการคั่นคว่ำอิสระ ขั้นตอนที่ 4 นักศึกษายื่นคำร้อง พร้อมเล่มงานวิจัย 5 บท ขั้นตอนที่ 5 นักศึกษาเข้าสอบการคั่นคว่ำอิสระ ตามวัน เวลา และสถานที่ ที่กำหนดไว้ และขั้นตอนที่ 6 การดำเนินการปรับปรุงแก้ไขงานวิจัยตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสอบการคั่นคว่ำอิสระ ให้แล้วเสร็จภายใน 30 วัน นับตั้งแต่วันที่สอบป้องกันการคั่นคว่ำอิสระ

มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น (2566) ขั้นตอนการคั่นคว่ำอิสระ ขั้นตอนที่ 1 ให้นิสิตสอบถามที่เลขานุการหลักสูตรเพื่อขอทราบอาจารย์ที่ปรึกษาการทำสารนิพนธ์ ขั้นตอนที่ 2 ให้นิสิตส่งโครงร่างงานวิจัย (ส่วนบทที่ 1 คร่าวๆ) ให้อาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อนุมติ ขั้นตอนที่ 3 ส่งเค้าโครงสารนิพนธ์ 3 บท ที่อาจารย์ที่ปรึกษาอนุมัติแล้วส่งมายังเลขานุการหลักสูตร เพื่อนัดวันสอบเอกสารที่ใช้ประกอบด้วยเค้าโครงสารนิพนธ์จำนวน 3 เล่ม และมาสอบตามวัน เวลาที่มหาวิทยาลัยกำหนด แต่ต้องชำระค่าเทอมไม่น้อยกว่า 3 ใน 4 ของค่าเทอม ทั้งหมด 105,000 บาท ขั้นตอนที่ 4 หลังสอบเค้าโครงไปแล้วให้นำไปแก้ไขตามที่คณะกรรมการเสนอแนะ แล้วส่งอาจารย์ที่ปรึกษาตรวจเพื่อดำเนินการตามขั้นตอนการวิจัยให้จบบทที่ 5 ภายใน 90 วัน ขั้นตอนที่ 5 ส่งอาจารย์ปรึกษาเพื่อนุมติสอบป้องกัน ขั้นตอนที่ 6 เรียนรายวิชาทฤษฎีให้ครบทุกรายวิชาตามที่กำหนดในแผนการเรียน (หลังจากสอบครบทุกวิชาแล้วให้นิสิตที่เลือก เรียน แผน ข. (ทำสารนิพนธ์) ขั้นตอนที่ 7 ยื่นเอกสารขอสอบป้องกันสารนิพนธ์ (5 บท) มายังเลขานุการหลักสูตร จำนวน 3 เล่ม (ชำระค่าเทอมเต็มจำนวนของแต่ละหลักสูตร) ขั้นตอนที่ 8 สอบป้องกันสารนิพนธ์ตามวัน เวลาที่กำหนด รับข้อเสนอแนะจากคณะกรรมการกลับมาแก้ไข และส่งอาจารย์ที่ปรึกษาอนุมัติแล้วส่งเล่มที่แก้ไขสมบูรณ์จำนวน 1 เล่ม พร้อม File WORD และ PDF ลง CD จำนวน 2 แผ่น ภายใน 45 วัน ขั้นตอนที่ 2, 3 และ 4 นิสิตต้องทำควบคู่กับการเรียนในรายวิชาทฤษฎีตามที่มหาวิทยาลัยลงทะเบียน ให้นิสิตต้องทำสำเร็จการศึกษาภายใน 2 ปีนับจากวันที่ได้รับนิสิต หากเกินกำหนด นิสิต ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการรักษาสถานภาพ

มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (พระมหาสมบุญ ฐุฑฺฒิกโร และ คณะ, 2561) ขั้นตอนการคั่นคว่ำอิสระ มีดังนี้ 1) เสนอหัวข้อและโครงร่างสารนิพนธ์จำนวน 1 ชุด ต่อบัณฑิตวิทยาลัยเพื่อขอตรวจรูปแบบ 2) ยื่นแบบคำร้องเกี่ยวกับสารนิพนธ์ พร้อมเสนอหัวข้อและโครงร่างสารนิพนธ์ 1 ชุด ต่อบัณฑิตวิทยาลัย เพื่อขอสอบอนุมัติ 3) สารนิพนธ์เชิงปริมาณ นิสิตต้องส่งระเบียบวิธีวิจัยและแบบสอบถามชั่วคราวก่อนวันพิจารณาหัวข้อและโครงร่างฯ ไม่น้อยกว่า 3 วัน ต่อบัณฑิตวิทยาลัย 4) ให้แก้ไขตามมติคณะกรรมการ 5) การเสนอขอสอบสารนิพนธ์ 6) สอบและส่งสารนิพนธ์ฉบับสมบูรณ์

สถาบันการศึกษาที่มีการสอบครั้งเดียว

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2564) ขั้นตอนการจัดทำคั่นคว่ำอิสระ ดังนี้ ขั้นที่ 1 นักศึกษาที่ลงทะเบียนชุดวิชาการศึกษาคั่นคว่ำอิสระเป็นครั้งแรก ต้องเป็นผู้ที่ได้คะแนนเฉลี่ยสะสมไม่น้อยกว่า 3.00 ขั้นที่ 2 นักศึกษาเข้าสมัครเข้าสมัครที่ 1 (เป็นหัวข้อโครงร่างเค้าโครง) เพื่อให้คณะกรรมการพิจารณาตรวจสอบความเหมาะสมของหัวข้อการศึกษาคั่นคว่ำอิสระ ขั้นที่ 3 นักศึกษาแก้ไขหัวข้อการศึกษาคั่นคว่ำอิสระตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา ขั้นที่ 4 อาจารย์ที่ปรึกษา ส่งหัวข้อการศึกษาคั่นคว่ำอิสระต่อคณะกรรมการบัณฑิตศึกษาเพื่อพิจารณาอนุมัติและ แต่งตั้งที่ปรึกษาการศึกษาคั่นคว่ำอิสระ ขั้นตอนที่ 5 นักศึกษาติดต่อกับอาจารย์ที่ปรึกษาอย่างสม่ำเสมอ โดยแก้ไขและส่งงานตามช่องทางที่อาจารย์ที่ปรึกษา กำหนด ขั้นตอนที่ 6 เมื่ออาจารย์ที่ปรึกษา เห็นชอบ นักศึกษาสามารถลงทะเบียนขอสอบปกป้องการศึกษาคั่นคว่ำอิสระได้ และส่งเอกสารขอสอบปกป้องฯ อย่างน้อย 30 วันก่อนวันสอบ ขั้นตอนที่ 7 นักศึกษาสอบปกป้องการศึกษาคั่นคว่ำอิสระ แก้ไขงาน และส่งเล่มสมบูรณ์ต่อสำนักบัณฑิตศึกษา ภายในเวลาที่กำหนด โดยกำหนดไว้ว่านักศึกษาที่จะสำเร็จการศึกษาภายในภาคเรียนที่ 1 ของปีการศึกษา 2565 จะต้องส่งผลงานการศึกษาคั่นคว่ำอิสระฉบับสมบูรณ์ภายในวันที่ 31 มีนาคม 2566

มหาวิทยาลัยกรุงเทพมหานครสุวรรณภูมิ กระบวนการและขั้นตอนการจัดทำคั่นคว้ออิสระ ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 นักศึกษาเสนอหัวข้อคั่นคว้ออิสระและอาจารย์ที่ปรึกษา (ก่อนการลงทะเบียน 1 เดือน) ขั้นตอนที่ 2 เสนอโครงร่างคั่นคว้ออิสระ และขออนุมัติแต่งตั้งอาจารย์ที่ปรึกษา ขั้นตอนที่ 3 นักศึกษาลงทะเบียน ขั้นตอนที่ 4 นักศึกษาเสนองานวิจัยและเข้าพบอาจารย์ที่ปรึกษาและจัดทำรายงานความก้าวหน้า ขั้นตอนที่ 5 นักศึกษาดำเนินการคั่นคว้ออิสระจนแล้วเสร็จ 5 บท ขั้นตอนที่ 6 จัดสอบงานวิจัยตามที่กำหนด และขั้นตอนที่ 7 นักศึกษาจัดทำคั่นคว้ออิสระ ฉบับสมบูรณ์พร้อมบทคัดย่อ เสนออาจารย์ที่ปรึกษาและขอหมายเลขสารนิพนธ์ (สน.000-00000000000) และอาจารย์ที่ปรึกษาประเมินผล

มหาวิทยาลัยรามคำแหง (2564) แนวปฏิบัติในกระบวนการทำการคั่นคว้ออิสระดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 การเสนอแต่งตั้งอาจารย์ที่ปรึกษาการคั่นคว้ออิสระ ขั้นตอนที่ 2 การรายงานความก้าวหน้าในการจัดทำคั่นคว้ออิสระ เมื่อได้รับอนุมัติจากคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ให้ดำเนินการทำการคั่นคว้ออิสระแล้ว ให้นักศึกษา ติดต่อขอคำปรึกษาแนะนำกับอาจารย์ที่ปรึกษา โดยให้บันทึกรายงานความก้าวหน้าการทำการคั่นคว้ออิสระ ขั้นตอนที่ 3 เมื่อนักศึกษาทำการคั่นคว้ออิสระแล้วเสร็จ และอาจารย์/คณะกรรมการที่ปรึกษา การคั่นคว้ออิสระเห็นชอบให้สอบได้ เป็นการสอบปากเปล่าการคั่นคว้ออิสระ ต้องเป็นระบบเปิดเพื่อให้ผู้สนใจเข้ารับฟังได้ และขั้นตอนที่ 4 ให้นักศึกษาส่งการคั่นคว้ออิสระฉบับสมบูรณ์ ที่ได้แก้ไขปรับปรุงตามมติของอาจารย์/ คณะกรรมการสอบการคั่นคว้ออิสระ ต่อคณะกรรมการบัณฑิตศึกษาประจำสาขาวิชา และผู้อำนวยการ บัณฑิตศึกษา คณะ เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบต่อไป

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา (2566) กระบวนการและขั้นตอนการจัดทำคั่นคว้ออิสระ ดังนี้ ผู้เสนอเค้าโครงการคั่นคว้ออิสระ ต้องสอบผ่านรายวิชา (Course) มาแล้วไม่น้อยกว่าสิบหน่วยกิต ต้องสอบผ่านการประมวลความรู้ (Comprehensive Examination) ลงทะเบียนเรียนการคั่นคว้ออิสระ และมีเค้าโครงการคั่นคว้ออิสระที่ผ่านการตรวจสอบการคัดลอกผลงาน โดยใช้ โปรแกรมอักขราวิสุทธิ์ ซึ่งอนุโลมให้มีการซ้ำกันได้ ไม่เกินร้อยละสามสิบ โดยมีขั้นตอนดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 นำเสนอเค้าโครงการคั่นคว้อ อิสระต่ออาจารย์ที่ปรึกษาการคั่นคว้ออิสระเพื่อขอความเห็นชอบ เมื่ออาจารย์ที่ปรึกษาการคั่นคว้ออิสระให้ความเห็นชอบแล้วให้อาจารย์ที่ปรึกษาเสนอหัวข้อการคั่นคว้ออิสระเพื่อขออนุมัติจากประธานกรรมการบริหารหลักสูตรประจำสาขาวิชา ให้ประธานกรรมการบริหารหลักสูตรประจำ สาขาวิชาแจ้งหัวข้อการ คั่นคว้ออิสระที่ได้รับการอนุมัติ แล้วต่อคณบดีบัณฑิตวิทยาลัยทราบจากนั้นให้บัณฑิตวิทยาลัยจัดทำประกาศหัวข้อการคั่นคว้ออิสระ ชื่อผู้ทำ การคั่นคว้ออิสระ พร้อมทั้งรายชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาการคั่นคว้ออิสระ ขั้นตอนที่ 2 การสอบป้องกันการคั่นคว้ออิสระ ได้รับความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาการคั่นคว้ออิสระให้ทำการสอบได้ โดยนักศึกษาจัดทำคั่นคว้ออิสระเสร็จสมบูรณ์เป็นรูปเล่ม โดยการคั่นคว้ออิสระต้องมีเนื้อหางานวิจัยมีคุณภาพเพียงพอ มีการดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัย มีบทคัดย่อภาษาไทย บทคัดย่อภาษาอังกฤษ มีส่วนประกอบและรูปแบบการจัดทำตรงตามคู่มือการทำวิทยานิพนธ์ และการคั่นคว้ออิสระ ขั้นตอนที่ 3 การยื่นเรื่องขอสอบป้องกันการคั่นคว้ออิสระให้นักศึกษา ส่งการคั่นคว้ออิสระที่เสร็จสมบูรณ์โดยต้องส่งก่อนวันสอบอย่างน้อยสิบวันทำการ และส่งมอบให้กับคณะกรรมการสอบป้องกันการคั่นคว้ออิสระทุกท่านอ่านก่อนวันสอบอย่างน้อยเจ็ดวันทำการ ขั้นตอนที่ 4 ให้บัณฑิตวิทยาลัยเป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินการจัดสอบป้องกันการคั่นคว้ออิสระ โดยให้มีขั้นตอน ดังต่อไปนี้ ตรวจสอบคุณสมบัติของนักศึกษาตามเอกสารหลักฐานก่อนจะจัดทำประกาศรายชื่อผู้มีสิทธิ์สอบการคั่นคว้ออิสระและกำหนดวันสอบ และตรวจสอบการคัดลอกผลงานการคั่นคว้ออิสระโดยใช้โปรแกรมอักขราวิสุทธิ์หรือ turnitin ขั้นตอนที่ 5 การดำเนินการสอบป้องกันการคั่นคว้ออิสระให้เป็นการสอบแบบเปิด ซึ่งนักศึกษาและผู้สนใจทั่วไป สามารถเข้าร่วมรับฟังได้ตามกำหนดเวลาและสถานที่ที่บัณฑิตวิทยาลัยที่ระบุไว้ และขั้นตอนที่ 6 นักศึกษาที่สอบผ่านแบบมีเงื่อนไข ต้องดำเนินการแก้ไขรายงานการคั่นคว้ออิสระตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสอบภายในสี่สิบห้าวันนับจากวันสอบ และเมื่อนักศึกษาได้ดำเนินการแก้ไขเสร็จเรียบร้อยแล้วจึงถือว่านักศึกษาได้รับการประเมิน ผลการสอบการคั่นคว้ออิสระ "ผ่าน"

มหาวิทยาลัยทักษิณ (2566) กระบวนการและขั้นตอนการจัดทำคั่นคว้าอิสระ ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 การเสนอชื่อเรื่องการคั่นคว้าอิสระและอาจารย์ที่ปรึกษา นิสิตต้องเรียนในมหาวิทยาลัยมาแล้วไม่น้อยกว่า 1 ภาคเรียนปกติ ขั้นตอนที่ 2 การขอจริยธรรมการวิจัยในคนสำหรับการคั่นคว้าอิสระ ขั้นตอนที่ 3 นิสิตต้องรายงานความก้าวหน้าในการจัดทำคั่นคว้าอิสระ อย่างน้อยภาคเรียนละ 2 ครั้ง ขั้นตอนที่ 4 เมื่อนิสิตการคั่นคว้าอิสระแล้วเสร็จ และอาจารย์ที่ปรึกษาเห็นชอบให้สอบได้ ทั้งนี้ นิสิตจะต้องยื่นเรื่องเพื่อขอสอบปากเปล่า ในขั้นตอนนี้จะต้องไม่น้อยกว่า 2 เดือน ขั้นตอนที่ 5 การสอบปากเปล่าเป็นระบบเปิดให้นักศึกษาและผู้สนใจทั่วไป สามารถเข้าร่วมรับฟังได้ และขั้นตอนที่ 6 นิสิตจะต้องดำเนินการปรับปรุงแก้ไขคั่นคว้าอิสระตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสอบปากเปล่าให้แล้วภายใน 1 เดือนนับจากวันที่สอบ

จะเห็นว่ามหาวิทยาลัยที่สอบสารนิพนธ์ 2 ครั้ง ครั้งแรกขอสอบโครงร่างสารนิพนธ์ 3 บท พร้อมแบบสอบถามมหาวิทยาลัยนั้นๆ จะอนุมัติหัวข้อและให้ผ่านโดยมีการแก้ไข มหาวิทยาลัยบางแห่งก็กำหนดวันจำนวนที่แก้ไข อย่าง 30 วัน มหาวิทยาลัยบางแห่งก็ไม่ได้กำหนดวันจำนวนที่แก้ไข ครั้งที่ 2 ขอสอบป้องกันสารนิพนธ์ 5 บท และให้ผ่านโดยมีการแก้ไข ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ยุ้งยากมาก ไม่เหมือนกับมหาวิทยาลัยหลายแห่ง มีการเสนอหัวข้อและโครงร่างบทที่ 1 คร่าว ถ้าอาจารย์อนุมัติหัวข้อ นิสิตก็จัดทำสารนิพนธ์ตามส่วนประกอบ 3 ส่วนได้เลย และขอสอบปากเปล่า ทุกมหาวิทยาลัยจะให้ผ่านโดยมีการแก้ไข การกำหนดจำนวนวันที่แก้ไขส่วนมากกรรมการจะแจ้งว่าให้แก้ไขกี่วัน หรือกำหนดไว้ในคู่มือของมหาวิทยาลัยนั้นๆ

ผลการศึกษาความหมายการคั่นคว้าอิสระ

ผู้เขียนได้รวบรวมความหมายการคั่นคว้าอิสระแต่ละมหาวิทยาลัยเท่าที่มี ดังนี้

“การคั่นคว้าอิสระ” หมายถึง ผลงานศึกษาค้นคว้าเบื้องต้นของนักศึกษาระดับปริญญาโทในสาขาวิชาที่เปิดสอนและมีจำนวนหน่วยกิตตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรเป็นผลงานที่เน้นการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น (มหาวิทยาลัยเกริก, 2561)

การคั่นคว้าอิสระ หมายความว่า การศึกษาค้นคว้าโดยใช้กระบวนการวิจัย ซึ่งก่อให้เกิดผลงานทางวิชาการที่เรียกว่ารายงานการคั่นคว้าอิสระ เพื่อเสนอเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรมหาบัณฑิต (มหาวิทยาลัยทักษิณ, 2566, <http://grad.tsu.ac.th/page.php?idm=4&mid=401>)

การคั่นคว้าอิสระ หมายถึง แผนการศึกษาที่เน้นการศึกษางานรายวิชา ไม่น้อยกว่าสาม หน่วยกิต และไม่เกินหกหน่วยกิต (มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, 2566 จาก <http://grad.ssru.ac.th/useruploads/files/20230512/cc53f8e024c1c1fd448a35b8f878467c2847c1d3.pdf>)

การคั่นคว้าอิสระ หมายถึง การเลือกปัญหาสำหรับการศึกษา คั่นคว้า วิเคราะห์ หรือวิจัย การเขียนและเสนอโครงการศึกษาค้นคว้าอิสระ การวิเคราะห์วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะทำการศึกษา คั่นคว้า วิเคราะห์ หรือ วิจัย การเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล การเสนอรายงานผลการศึกษา คั่นคว้า วิเคราะห์หรือวิจัย (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2564)

จารุภัส จันทรเกษ และคณะ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ (2564) ได้ให้ความหมาย “การคั่นคว้าอิสระ” หมายความว่า การคั่นคว้าอิสระตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตร ระดับอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี (2566) ได้ให้ความหมายการคั่นคว้าอิสระ (Independent Study) หมายถึง บทนิพนธ์ ธรณศึกษา สิ่งประดิษฐ์ หรือการวิเคราะห์พัฒนาระบบงานที่ใช้วิธีการวิจัย โดยนักศึกษาในระดับปริญญาโท แผน ข และ ประกาศนียบัตรบัณฑิต ได้ใช้กระบวนการในการศึกษาค้นคว้าซึ่งมีเนื้อหาสาระที่แสดงถึงความคิด ริเริ่มของนักศึกษา และได้เรียบเรียงจากหัวข้อที่ได้รับอนุมัติมาวิเคราะห์อย่างเป็นระบบจนเสร็จ สมบูรณ์เพื่อขออนุมัติปริญญาในระดับมหาบัณฑิตและประกาศนียบัตรบัณฑิต (https://www.ubu.ac.th/web/files_up/66f2017083015271974.pdf) ดังตาราง 1

ตารางที่ 1 ความหมายการค้นคว้าอิสระ (Independent study) แต่สละสถาบันการศึกษา

สถาบัน	ความหมาย
มหาวิทยาลัยเกริก, 2561	ผลงานศึกษาค้นคว้าเบื้องต้นของนักศึกษาระดับปริญญาโทในสาขาวิชาที่เปิดสอนและมีจำนวนหน่วยกิตตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรเป็นผลงานที่เน้นการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น
มหาวิทยาลัยทักษิณ, 2566	การศึกษาค้นคว้าโดยใช้กระบวนการวิจัย ซึ่งก่อให้เกิดผลงานทางวิชาการที่เรียกว่ารายงานการค้นคว้าอิสระ เพื่อเสนอเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, 2566	แผนการศึกษาที่เน้นการศึกษางานรายวิชา ไม่น้อยกว่าสาม หน่วยกิต และไม่เกินหกหน่วยกิต
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช, 2564	การเลือกปัญหาสำหรับการศึกษา ค้นคว้า วิเคราะห์ หรือวิจัย การเขียนและเสนอโครงการ ศึกษาค้นคว้าอิสระ การวิเคราะห์วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะทำการศึกษา ค้นคว้า วิเคราะห์ หรือ วิจัย การเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล การเสนอรายงานผลการศึกษา ค้นคว้า วิเคราะห์หรือวิจัย
มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, 2566	บทนิพนธ์ กรณีศึกษา สิ่งประดิษฐ์ หรือการวิเคราะห์พัฒนาระบบงานที่ใช้วิธีการวิจัย โดยนักศึกษาในระดับปริญญาโท แผน ข และ ประกาศนียบัตรบัณฑิต ได้ใช้กระบวนการในการศึกษาค้นคว้า ซึ่งมีเนื้อหาสาระที่แสดงถึงความคิด ริเริ่มของนักศึกษา และได้เรียบเรียงจากหัวข้อที่ได้รับอนุมัติมาวิเคราะห์อย่างเป็นระบบจนเสร็จสมบูรณ์เพื่อขออนุมัติปริญญาระดับมหาบัณฑิตและประกาศนียบัตรบัณฑิต
จารุภัส จันทรเกษ และคณะ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ (2566)	การค้นคว้าอิสระตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตร ระดับอุดมศึกษา

การจัดทำการค้นคว้าอิสระในระบบการศึกษายุคใหม่

ระบบการศึกษายุคใหม่ เป็นการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ด้วยความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงด้านการศึกษา ดังที่ คณะกรรมการการศึกษานานาชาติว่าด้วยการศึกษาในศตวรรษที่ 21 แห่งองค์การสหประชาชาติ (UNESCO) 4 ด้าน คือ การเรียนรู้เพื่อรู้ทุกสิ่งอย่าง (Learning to know) การเรียนรู้เพื่อปฏิบัติ (Learning to do) การเรียนรู้เพื่อการดำเนินชีวิต (Learning to with the others) และการเรียนรู้เพื่อให้รู้จักตนเองอย่างถ่องแท้ (Learning to be) (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2566, www.curriculumandlearning.com > upload > สื่อหลักทางการศึกษา) และในการจัดทำการศึกษาอิสระแห่งศตวรรษที่ 21 จำเป็นต้องพัฒนาทักษะการเรียนรู้ 3 ด้าน ดังนี้ ด้านพัฒนาทักษะการคิดและแก้ไข

ญา เช่น การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างเป็นระบบ และการแก้ปัญหา ด้านพัฒนาข้อมูล และการสื่อสาร เช่น การเข้าถึง การจัดการ การผสมผสาน การประเมิน การสร้างและการสื่อสารสารสนเทศ และด้าน พัฒนาการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการขึ้นตนเอง เช่น การแสดงความคิดเห็น การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และการ เรียนรู้ด้วยตนเอง (แก้วตา เจื่อนาค และอารีย์ วรเทศะคงคา, 2560) ดังนั้น การจัดทำคำค้นคว้าอิสระในศตวรรษที่ 21 เป็น การเรียนรู้เพื่อรู้ทุกอย่าง และการเรียนรู้เพื่อปฏิบัติ และต้องมีการคิดวิเคราะห์ ความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะด้านสารสนเทศ สื่อสารและเทคโนโลยี ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ด้วยตนเอง (สืพงษ์ ปราบใหญ่และคณะ, 2562) แต่ ยังมีปัญหาการจัดทำคำค้นคว้าอิสระยังไม่มีประสิทธิภาพจึงต้องหาวิธีการใหม่ที่มีประสิทธิภาพมากกว่านี้ ทั้งในด้านปัจจัย เกี่ยวกับตัวผู้เรียนและปัจจัยภายนอก ได้แก่ นวัตกรรมเทคโนโลยี เช่น เว็บไซต์ ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เป็นต้น

บทสรุป

การจัดทำคำค้นคว้าอิสระเพื่อให้เกิดการแข่งขันระบบการศึกษายุคใหม่ มหาวิทยาลัยควรนำกลยุทธ์ต่างๆ เพื่อลด ปัญหาและอุปสรรคทั้งผู้เรียนและการบริหารจัดการของหลักสูตรในขั้นตอนกระบวนการจัดทำคำค้นคว้าอิสระ เรื่องเวลา อาจมีการปรับแผนการสอนรายวิชาวิจัยไว้ในภาคการศึกษาแรกของปีที่เข้าเรียนเพื่อให้เกิดความพร้อมในการทำวิจัยตั้งแต่ เริ่มต้นๆ รวมถึงการรายงานความก้าวหน้าในการจัดทำคำค้นคว้าอิสระ หรือรายงานการค้นคว้าอิสระกับอาจารย์ที่ปรึกษา หรือ ลดต้นทุนในการเรียนโดยใช้ระบบสนับสนุนผู้เรียนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เป็นการศึกษาค้นคว้าโดยใช้กระบวนการวิจัย นักศึกษาหาข้อมูลด้วยตนเอง โดยไม่จำเป็นต้องทำการวิจัยเชิงลึก มีเนื้อหาสาระที่แสดงถึงความคิดริเริ่มของนักศึกษา มีโอกาส เรียนรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับหัวข้อที่สนใจโดยเฉพาะและได้เรียบเรียงจากหัวข้อที่ได้รับอนุมัติมา วิเคราะห์อย่างเป็นระบบจนเสร็จ สมบูรณ์ นักศึกษาต้องสอบปากเปล่าในการจัดทำคำค้นคว้าอิสระ ที่เป็นระบบเปิดให้นักศึกษาและผู้สนใจทั่วไปสามารถเข้าร่วม รับฟังได้ เพื่อขออนุมัติปัญญาระดับมหาวิทยาลัย ทำให้การค้นคว้าอิสระมีความยุ่งยากน้อยกว่า วิเคราะห์ข้อมูลเป็นแบบง่าย

เอกสารอ้างอิง

กนกพรธณ รัตนกริ. สืบค้นเมื่อวันที่ 12 ตุลาคม 2566, จาก <http://www.admin.navy.mi.th/document/general/LgThai005.pdf>

กรรณา วงษ์เทียนหลาย. (2562). การบริหารงานวิจัยสู่ความเป็นเลิศในคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษา. *วารสารการบริหาร และนวัตกรรมการศึกษา*, 2(3), 83-98.

แก้วตา เจื่อนาค และอารีย์ วรเทศะคงคา. (2560). การออกแบบการเรียนรู้เพื่อศตวรรษที่ 21. *งานประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 9 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม* 28 - 29 กันยายน, หน้า 281-289.

จารุภัส จันทระเกษ และคณะ (2566). *คู่มือการพิมพ์วิทยานิพนธ์และการค้นคว้าอิสระ*. ปทุมธานี: ศูนย์หนังสือและโรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

ชนิชา เพชรปฐมชล. (2561). การสังเคราะห์งานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา เพื่อกำหนด มโนทัศน์และกลยุทธ์ส่งเสริมการทำวิจัย. *ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิจัย วัฒนผลและสถิติการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา*.

พระมหาสมบุญรณ์ วุฑฒิกโร และ คณะ (2561). *คู่มือดัชนีนิพนธ์ วิทยานิพนธ์และสารนิพนธ์*. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยกรุงเทพสุวรรณภูมิ (2566). *คู่มือสารนิพนธ์*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยกรุงเทพสุวรรณภูมิ.

- มหาวิทยาลัยเกริก (2561). *ระเบียบมหาวิทยาลัยเกริกว่าด้วยการทำวิทยานิพนธ์ การค้นคว้าอิสระ การสอบประมวลความรู้ และการสอบวัดคุณสมบัติ ระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2560*. เอกสารอัดสำเนา, มหาวิทยาลัยเกริก
- มหาวิทยาลัยทักษิณ, สืบค้นเมื่อวันที่ 15 ตุลาคม 2566, จาก <http://grad.tsu.ac.th/page.php?idm=4&mid=401>)
- มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี. (2564). *คู่มือนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. (2566). สืบค้นเมื่อวันที่ 15 ตุลาคม 2566, จาก <http://grad.ssu.ac.th/useruploads/files/20230512/cc53f8e024c1c1fd448a35b8f878467c2847c1d3.pdf>.
- มหาวิทยาลัยรามคำแหง. (2564). *คู่มือนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น, สืบค้นเมื่อวันที่ 15 ตุลาคม 2566, จาก www.western.ac.th/blogs > บริการนิสิต-ปริญญาโท > วิทยานิพนธ์.
- มหาวิทยาลัยสวนดุสิต. (2563). *รูปแบบการพิมพ์ (Format) ดุษฎีนิพนธ์ วิทยานิพนธ์ และการค้นคว้าอิสระ (พ.ศ. 2563)*. สืบค้นเมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2566, จาก http://www.graduate.dusit.ac.th/main/Download/Format_Turnitin/Format_Manual.pdf
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (2564). *ชุดวิชา 23787 การศึกษาค้นคว้าอิสระ*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี. *คู่มือวิทยานิพนธ์และการค้นคว้าอิสระ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี*, สืบค้นเมื่อวันที่ 15 ตุลาคม 2566, จาก https://www.ubu.ac.th/web/files_up/66f2017083015271974.pdf
- วิชัย วงษ์ใหญ่. *สี่เสาหลักของการศึกษา*. สืบค้นเมื่อ วันที่ 30 พฤศจิกายน 2566, จาก www.curriculumandlearning.com > upload > *สี่เสาหลักทางการศึกษา*.
- วีรณัฐ ดรณสนธยา. (2564). *รูปแบบการบริหารจัดการบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2558. การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษาแห่งชาติ ครั้งที่ 53, วันเสาร์ที่ 18 ธันวาคม ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, หน้า 110-126.*
- สืบพงษ์ ปราบใหญ่, ยศระวี วายทองคำ และรุ่งรัตนา เจริญจิตต์ (2562). *แนวทางการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาในศตวรรษที่ 21. วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม, 6(10), 5324-5343.*
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2552). *รายงานการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับคุณภาพการศึกษาไทย: การวิเคราะห์อภิมาน (Meta-analysis)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

